

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОСВІТИ ТА НАУКИ

Збірник матеріалів

**XXVII підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

20 лютого 2025 року

Київ 2025

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2025. 385 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 7 від 26.02.2025)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, доктор політичних наук, професор;

Члени редколегії Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук, доцент;
Калініна С. П., доктор економічних наук, професор;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Марена Т.В., кандидат економічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;
Мельничук І. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Пирлік Н. В., кандидат філологічних наук, доцент;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 20 лютого 2025 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

**СЕКЦІЯ
«ЕКОЛОГІЯ, ОХОРОНА ДОВКІЛЛЯ: СУЧАСНІ ВЕКТОРИ»**

Добровольська Світлана,
старший викладач кафедри раціонального природокористування та охорони навколишнього
середовища
Маріупольський державний університет

**ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ
ГЕОГРАФІЇ**

Державний стандарт базової середньої освіти Нової української школи містить перелік ключових компетентностей, якими мають володіти школярі після закінчення кожного з циклів навчання: адаптаційного (5-6 класи) і базового предметного (7-9 класи).

Реалізація Державного стандарту базової середньої освіти відкриває для вчителя перспективу інтегрованого навчання. Треба розуміти, що інтегроване навчання – це не лише міжгалузеві чи моногалузеві інтегровані курси. За новим Державним стандартом базової середньої освіти, інтегрованим за своєю суттю має бути й будь-який навчальний предмет чи інтегрований курс.

Екологічна компетентність відповідно до Державного стандарту передбачає усвідомлення екологічних основ природокористування, необхідності охорони природи, дотримання правил поведінки на природі, ощадливого використання природних ресурсів, розуміння контексту і взаємозв'язку господарської діяльності і важливості збереження природи для забезпечення сталого розвитку суспільства [1].

У потенціалі природничої освітньої галузі йдеться про те, що для розвитку ключової екологічної компетенції природнича галузь здійснює.

Таблиця 1

<i>формування вмінь:</i>	<i>формування ставлень:</i>
• визначати та аналізувати проблеми довкілля; • відповідально та ощадно використовувати природні ресурси; • реагувати на виклики, пов'язані із станом довкілля; • ініціювати розв'язання локальних екологічних проблем; • реалізовувати екологічні проекти; • прогнозувати екологічні наслідки результатів діяльності людини.	• усвідомлення важливості раціонального природокористування • оцінювання власних дій у природі з позицій безпеки життєдіяльності, етичних норм і принципів сталого розвитку суспільства • цінування розмаїття природи, визнання життя як найвищої цінності

Реалізація компетентнісного підходу та наскрізних змістових ліній відбувається через систему вправ і завдань дидактично доцільних та спрямованих на вдосконалення різних практичних умінь і навичок. Це стимулює в них уміння користуватися усіма видами мовленнєвої діяльності для спілкування і пізнання, уміння взаємодіяти з іншими людьми, виконувати різні соціальні ролі в групі та колективі.[2]

Завдання вчителя – зробити так, щоб навчання було не нав'язливим, щоб воно диктувалося внутрішніми потребами і бажанням учнів в набутті знань, умінь і навичок. Наше завдання – знайти резерв і можливість у всіх методах і прийомах навчання зробити їх більш гнучкими, раціональними, оптимальними, ефективними.

Будь-яка діяльність людини повинна проходити більш активно, з найбільшим кінцевим ефектом, якщо вона йому цікава. Те ж саме і в навчанні: без інтересу не може бути ефективного уроку, ефективного навчання. Знання повинні стати органічною, сутнісною, складовою особистості, що визначають її вчинки, характер, ставлення до оточення.

Освітній процес неодмінно базується на компетентнісно орієнтованих завданнях з використанням сучасних освітніх технологій. Основну увагу необхідно зосереджувати на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації випускника школи в суспільстві. Вони, компетентності, є умовою реалізації особистісних прагнень учня в освітній, професійній та суспільній діяльності.

Метою формування екологічної компетентності є формування відповідального і дбайливого ставлення до природи, що базується на екологічній свідомості, формування потреби свідомого дотримання екологічних моральних і правових принципів природокористування в особистій поведінці та навички екологічної культури, яка може проявлятися в активній участі в суспільно-корисній праці по захисту, догляді та оптимізації

стану оточуючого середовища; в пропаганді екологічних знань; в активній діяльності із вивчення й охорони природи своєї місцевості.

Завдання формування екологічної компетентності: засвоєння провідних ідей, понять та наукових фактів, на базі яких визначається оптимальний вплив людини на природу відповідно до її законів; розвиток здатності передбачати можливі наслідки своїх дій і не допускати негативних впливів на природу; розвиток здатності оцінювати стан оточуючого середовища, приймати правильні рішення щодо його покращення; свідоме дотримання норм поведінки на природі, що виключає нанесення їй шкоди, забруднення або порушення природного середовища; оволодіння прикладними знаннями, практичними вміннями та навичками природокористування; розвиток екологічного стилю мислення і формування відповідального ставлення до природи.

Кожен учитель у своїй практичній діяльності застосовує саме ті прийоми навчання, які є найефективнішими і добре сприймаються учнями [3]. Якісне вдосконалення реальної практики формування в учнів відповідального ставлення до навколишнього середовища вимагає широкого залучення досягнень сучасних наук про природу і людину; створення і впровадження в суспільну свідомість, педагогічну теорію й шкільну практику нової екологоцентричної парадигми географічної освіти.

Отже, з точки зору формування екологічної компетентності в учнів саме у шкільній географії найбільший змістовий потенціал у сприянні цьому.

Література

1. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/
2. Модельні навчальні програми з географії 6-9 класи: URL : <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/pryrodnycha-osvitnia-haluz/>
3. Гончарук В. В. Формування екологічної культури майбутніх учителів природничих спеціальностей. *Педагогічні науки: реалії та перспективи: науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 5. Випуск 67. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. С. 62–65.
4. Стецула, Н.О. Екологізація освіти як ключова тенденція сталого розвитку суспільства. *Молодь і ринок*. 2020. 6–7. С. 185–186, 115–121.